

Är det verkligen värt det?

Brexit närmar sig

”Hela vår politik, både hemma och utomlands,
ligger i ruiner”

(Premiärminister Harold MacMillans dagboks-
anteckning efter Charles de Gaulles veto mot
brittiskt medlemskap år 1963)

Motsättningarna och paradoxerna är många och djupa när Storbritannien försöker navigera ut ur Europeiska Unionen. Det har som väntat visat sig att den globala ekonomins realiteter i dag inte tillåter Storbritannien att utan märkbara konsekvenser lämna klubben. Projektet lär bli kostsamt för det brittiska kapitalet och eliterna. För arbetar- och medelklassen förutspås också märkbara umbäranden: det går inte ostraffat att lämna de strukturer som både accentuerar ojämlikheter och garanterar nödvändigt kapital.

Theresa Mays *deal* med EU är i sig självt ett exempel på svårigheterna, samtidigt som den visar att den brittiska regeringen både saknar en pragmatisk ådra och vision. Överenskommelsen betraktas som usel både av dem som vill ha fortsatt EU-medlemskap och av dem som vill ut ur EU – varken EU kritiker till vänster eller höger omfattar förslaget. Dealen, så som den nu ser ut, håller landet kvar i en tullunion under vilken EU:s regler för den inre marknaden fortsätter gälla i två år men som det

inte kommer att vara lätt att bryta sig ut ur efter det heller. Det alternativet är tveksamt för den vänster som under Jeremy Corbyn nu leder Labour. Till exempel betyder det att planer på att åternationalisera tågtrafiken – för att ta en åtgärd som har starkt stöd bland befolkningen – kan kastas i papperskorgen. EU:s ”fjärde paket för spårtrafik” har som explicit målsättning att, i enlighet med unionens liberala regelverk, införa marknadsvillkor som norm också inom den branschen. Att åternationalisera är inte möjligt.

Men också för toryhögern är förslaget motbjudande. Det innebär nämligen att minimistandarderna för arbetstagarnas rättigheter och EU:s miljöregler fortsättningsvis bör respekteras. I de konservativa torynas visioner ska brexit nämligen inne-

bära *laissez faire*-liberalism under ledning av en paternalistisk överklass: ledande brexitförespråkaren Jacob Rees-Mogg har sagt att brexit bör leda till att finansmarknaden avregleras ytterligare, samtidigt som drastiskt sänkta tariffer på importvaror skulle sänka på priserna. Det skulle naturligtvis innebära en dödsstöt för det som finns kvar av brittisk industriproduktion – om inte lönerna skulle sänkas till botten, förstås. Samtidigt skulle finansindustrin också bli ännu mer spekulationsdriven och majoriteten av de jobb som skapades som ett resultat av det vore lågavlönade servicejobb. Rees-Mogg-

Solnedgång över Westminster, 2016.

planen innebär att det som redan idag utgör de ojämlikhetskapande drivkrafter som är en delorsak till brexit skulle bli ännu starkare.

De som motsätter sig hela brexit är däremot kritiska till Mays deal eftersom de med all rätt kan hävda att överenskommelsen enbart innebär att rätten att vara med om att påverka EU:s beslutsfattande ges bort. Då är det värt att fråga sig varför man överhuvudtaget ska gå med på brexit. Skulle inte en ny folkomröstning vara att föredra, undrar de? EU:s förhandlare har också skick-

ligt kopplat den tidsbundna överenskommelsen till Nordirland och därmed riktat en pistol mot regeringens (och följande regeringars) tinning: britterna kan inte lämna tullunionen utan ömsesidig överenskommelse med EU utan att en gräns upprättas mellan antingen Nordirland och Irland, eller mellan Nordirland och resten av Storbritannien. Det skulle givetvis öppna risken för väpnad konflikt. I januari 2019 detonerade en bilbomb i Londonderry, vilket visar att risken för blodsutgjutelse är mycket reell. Fredsprojektet EU:s förhandlare vet hur man sätter hårt mot hårt och det är något som alla, inklusive EU:s egna krisländer fått känna i skinnet efter eu-rokrisen.

En annan mätare för hur hopplöst det är att lämna EU är svårigheterna att knyta handelsförbindelser för livet efter brexit. En myt som råder – och som aktivt propagerats av brexitförespråkare – är att Storbritannien utan större friktion kan övergå till Världshandelsorganisationen WTO:s handelsregler. I själva verket är det mycket lättare sagt än gjort. WTO-medlemmarna kan nämligen bestämma att starta en tidskrävande komplicerad förhandlingsrunda istället för att bara ”överföra” existerande regler till ett bilateralt handelsavtal. En och en halv månad före brexitdatumet hade endast sju länder (Färöarna

Demonstration mot brexit, sommaren 2016

och Seychellerna inräknade) gått med på att sluta avtal. Handelsminister Liam Fox medgav i parlamentet att det är svårt att komma till skott eftersom vissa betydande länder vill komma ifrån de människorötsavtal som EU bundit till handelsavtalen, något regeringen tack och lov är tveksam att gå med på. Det visar hur svårt det är att, oberoende av om man råkar vara världens femte största ekonomi, klara sig i förhandlingar på egen hand i stället för att vara med i EU:s block. Om britterna däremot räknar med ett förmånligt

avtal med USA, så kan de vara säkra på att deras förhandlingspart kommer att köra över dem som en bulldozer så att det blir amerikanerna, inte britterna, som dikterar villkoren.

Brexit är ett exempel på hur destruktiva tendenser av desintegration av den globala ekonomin ger sig i uttryck. Interna spänningar, skapade av ökad ekonomisk ojämlikhet, utnyttjas av högnationalister samtidigt som dilemmat för vänstern är att det är ännu värre att unilateralt försöka bryta ömsesidiga beroendeförhållanden än att stanna kvar. För de europeiska länderna är det också otänkbart att inte samarbeta i en global ekonomi. Men de krafter som idag får resten av EU att knaka i fogarna är inte helt olika dem som fått britterna att lämna unionen. Att övervinna de desintegrativa tendenserna kräver också att EU genomgår en reformprocess – status quo är inte nog för att mota extremhögern i grind. Frågan är då om det alls går att skapa den mellanstatliga vilja som krävs för reform av till exempel den ekonomiska politiken. Eller är det så att Europa, som Georg Soros nyligen skrev i en kolumn i *The Guardian*, sömngår in i glömskans rike?

25.2.2019